
4

Herdenking van de heer Van der Spek

Aan de orde is de herdenking van de heer A.G. van der Spek.

De voorzitter:

Aan de orde is de herdenking van de heer A. G. van der Spek. Ik verzoek de leden om te gaan staan.

Op 23 november jongstleden overleed op 93-jarige leeftijd Fred van der Spek, oud-senator voor de Pacifistisch-Socialistische Partij. Hij was lid van de Eerste Kamer van 5 juni 1963 tot 21 februari 1967.

Alfred Gustaaf van der Spek werd op 13 december 1923 geboren in Den Haag. Na de hbs te hebben doorlopen, haalde hij de mo-akte voor natuur- en scheikunde. Van september 1940 tot februari 1943 studeerde hij natuur- en scheikunde aan de — toen nog — Technische Hogeschool in Delft.

In 1943 weigerde hij de loyaliteitsverklaring te tekenen en dook hij onder. In april van hetzelfde jaar ontkwam hij niet aan het Duitse bevel zich te melden voor de Arbeitseinsatz. Hij werkte bij de firma Hanomag. Na een overplaatsing verbleef hij een tijdje in een ziekenhuis. Toen hij vervolgens op herstellvakantie ging, ontsnapte hij en dook opnieuw onder. Na de oorlog zette hij zijn studie voort.

Vanaf 1949 werkte de heer Van der Spek als leraar natuur- en scheikunde aan een school voor voortgezet hoger en middelbaar onderwijs, eerst in Den Briel en later in Den Haag.

In 1957 was hij een van de oprichters van de PSP, de Pacifistisch-Socialistische Partij, een partij die voortkwam uit een groep "politiek daklozen". Velen waren actief in de vredesbeweging, in het bijzonder de vredesbeweging De Derde Weg, die zich in de tijd van de Koude Oorlog keerde tegen de politiek van zowel het Oostblok als het Westblok.

De politieke loopbaan van de heer Van der Spek ving aan in 1963. Bij tussentijdse verkiezingen wegens een grondwetsherziening werd hij door Groep III, bestaande uit leden van Provinciale Staten uit Noord-Holland en Friesland, gekozen als lid van de Eerste Kamer der Staten-Generaal. Op 5 juni 1963 werd hij in dit huis beëdigd. Hij hield zich bezig met buitenlandse politiek, financiën en economische aangelegenheden.

In zijn maidenspeech op 26 november 1963 sprak de heer Van der Spek over het ideaal van het socialisme: "Wij sturen aan op een klasseloze maatschappij (...) die wij beschouwen als voorwaarde (...) voor de wereldvrede, voorwaarde voor de opheffing van de grote welvaartsverschillen nationaal, voorwaarde voor de opheffing van de grote welvaartsverschillen internationaal, met name dus de verschillen met het welvaartspeil in de ontwikkelingslanden."

Naast zijn lidmaatschap van de Eerste Kamer bleef de heer Van der Spek werkzaam als leraar natuur- en scheikunde aan het Baarnsch Lyceum. Daar gaf hij onder meer les aan

de prinsessen van Oranje. Als republikein zei hij daarover: "Zelfs prinsessen hebben recht op onderwijs."

De heer Van der Spek viel in dit huis vooral op door zijn felle debatten met minister van Buitenlandse Zaken Luns. Hij bracht vanuit zijn pacifistische overtuiging met regelmaat de kernwapens ter sprake en sprak zich sterk uit tegen de oorlog in Vietnam. Zo diende hij tijdens de begrotingsbehandeling van het ministerie van Buitenlandse Zaken in 1966 een motie in. Hierin verzocht hij de regering er bij de Amerikaanse regering op aan te dringen de bombardementen op Noord-Vietnam te stoppen en het Nationaal Bevrijdingsfront te erkennen.

In februari 1967 werd de heer Van der Spek gekozen als lid van de Tweede Kamer, waar hij bijna twintig jaar zou blijven, tot 1986. Daar zette hij zijn verzet tegen wapens en het gevoerde buitenlandse beleid voort, eerst als lid en lange tijd als fractievoorzitter voor de PSP. Van 1978 tot 1985 was hij politiek leider van de partij. Toen de PSP-leden in 1985 besloten met andere partijen te gaan samenwerken, zegde hij zijn lidmaatschap op. Hij zat nog een jaar als eenmansfractie-Van der Spek in de Tweede Kamer alvorens hij de Kamer verliet.

Na zijn vertrek uit de Tweede Kamer was hij nog als politiek commentator betrokken bij het televisieprogramma Middageditie. Ook was hij enige tijd te horen op de radio in het programma Buitenzorg.

In meerdere interviews sprak hij over zijn favoriete bezigheden naast de politiek. Hij schaakte en tafeltenniste graag en noemde zichzelf een "balletomaan", met een uitgesproken voorkeur voor het streng klassieke ballet.

In een interview zei de heer Van der Spek, terugkijkend op zijn politieke carrière: "Echt bereikt heb ik weinig, maar ik ben me er altijd van bewust geweest hoe moeilijk het is om mensen te overtuigen van hun eigen belang bij een socialistische samenleving. Ik heb nooit het gevoel gehad dat het zeker zou lukken, dus ik kon niet worden teleurgesteld."

De Volkskrant memoreerde onlangs dat Fred van der Spek "een uitzonderlijk en getalenteerd man was, wiens strijdlustige gestalte, aparte geluid en zwarte humor na 1986 werden gemist in het parlement". Onmiskenbaar is hij in een verandering Nederland als markant volksvertegenwoordiger de spreekbuis geweest van mensen die hartstochtelijk tegen militair geweld waren, door gelijkheidsidealen werden gedreven en oprecht stredden voor een rechtvaardiger wereld.

Moge ons respect voor zijn persoon en zijn verdienste voor de Nederlandse parlementaire democratie tot steun zijn voor zijn familie en vrienden.

Ik verzoek eenieder om een moment stilte in acht te nemen.

(De aanwezigen nemen enkele ogenblikken stilte in acht.)

De voorzitter:

Ik schors de vergadering voor enkele minuten.

De vergadering wordt van 13.44 uur tot 13.50 uur geschorst.